

Svatí mezi pozdní antikou a středověkem

Období změn

- konec pronásledování křesťanů v Římské říši
- 311 – toleranční edikt císaře Galeria
(*religio licita*)
- 313 – „Edikt Milánský“ – ujednání císařů
Konstantina a Licinia o náboženské svobodě
- 380 – křesťanství prohlášeno jediným
náboženstvím Římské říše za císaře Theodosia I.
- 395 rozdělené Římské říše

Změny v církvi

- postupný vznik církevní správy
- nové diecéze, z původních obcí věřících
- šíření křesťanství do dalších oblastí
- papežský primát
- vznik řeholního života
- ukotvování věrouky – ekumenické koncily – první již v roce 325 – svolal císař Konstantin – do velkého schismatu jich proběhlo osm
- řešení různých heretických směrů v církvi

Ustálení kultu svatých

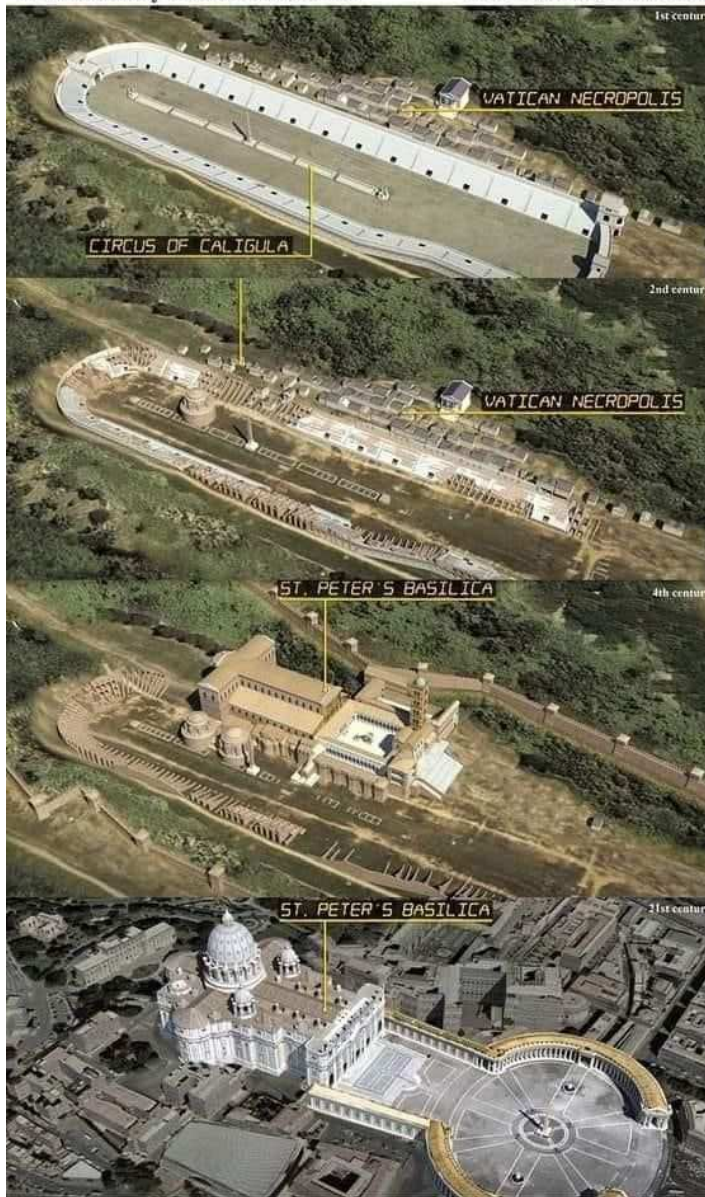
- založení bazilik v Římě nad hroby mučedníků – za hradbami
- Řím disponoval vysokou koncentrací posvátna
- dalších města v rámci celého křesťanského světa
- začátek translací relikvií světců do chrámů ve městech (4. století)
- Konstantinopol a budování baziliky Svatých apoštolů
- činnost biskupa Ambrože v Miláně – kult svatých Gervasia a Protasia
- šíření kultu konkrétních svatých – vznik poutních míst

The Vatican city in different centuries

Author: Altair4 Multimedia

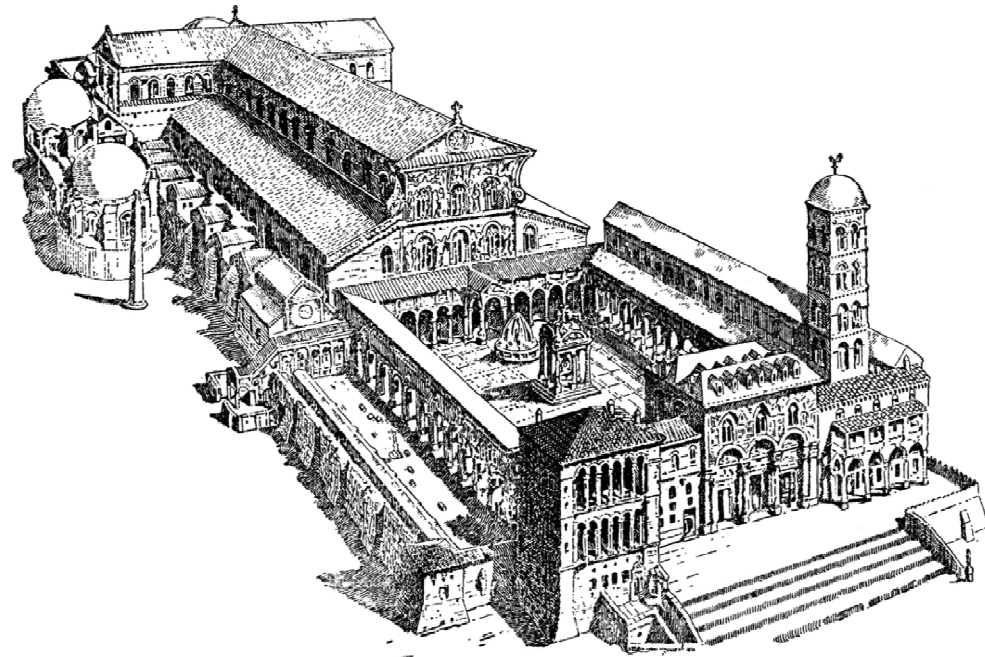
Mezi pozdní antikou a středověkem

- centra křesťanství uctívala své místní patrony
- kodifikace úcty v době pontifikátu Řehoře I. (přelom 6. a 7. století)
- posun vnímání v době vlády Karla Velikého (přelom 8. a 9. století)
- Furta sacra (Benátky)
- noví světci převážně v misijních oblastech
- Velké schizma v roce 1054
- vyznavači kanonizování dle společenských tendencí v církvi

Co je to kult svatých?

- souhrn všech aspektů úcty k danému světcí nebo skupině
- vznik hagiografického materiálu - legendy
- slavení svátku
- zasvěcování kostelů a oltářů
- výskyt relikvií
- poutě k hrobu a kostelům jím zasvěceným
- oblíbenost křestního jména
- prolínání do profánního světa

Svatí po konci pronásledování křesťanů

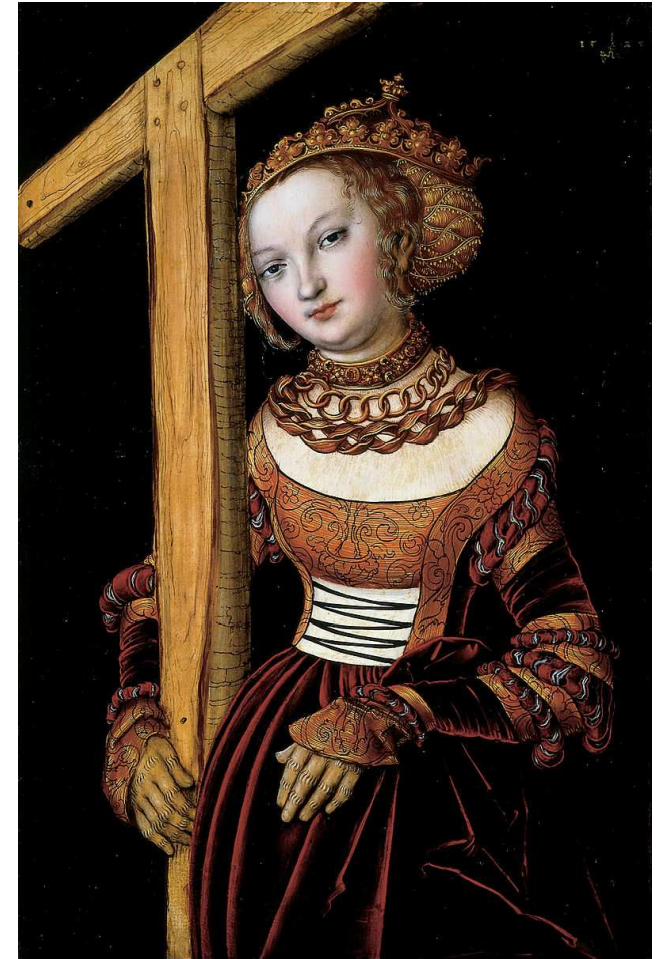
- osoby, které přispěly k ukotvení a rozvoji církve
- církevní otcové
- misionáři
- zakladatelé řeholí
- vyznavači
- bojovníci proti herezím
- svatí panovníci
- svatí papežové

Osoby, které přispěly k ukotvení a rozvoji církve

- postavy, kterým se podařilo prosadit vzestup křesťanství z ilegality na oficiální náboženství
- pohled do minulosti – svatý Pavel
- přímí aktéři – sv. Helena, sv. Ambrož, sv. Silvestr I.

Církevní otcové

- patristika – zlatý věk do 7. století
- teologové – ukotvení věrouky
- často účastníci ekumenických koncilů
- velcí východní otcové – sv. Athanasios, sv. Basileios Veliký, sv. Řehoř Naziánský, sv. Jan Zlatoústý
- velcí západní otcové – sv. Ambrož, sv. Jeroným, sv. Augustin, sv. Řehoř Veliký
- skupiny (apoštolští otcové, apologeti, kappadočtí otcové, ...)
- celá řada další otců (např. Órigenés, Eusebios z Kaisareie, ...)

Misionáři

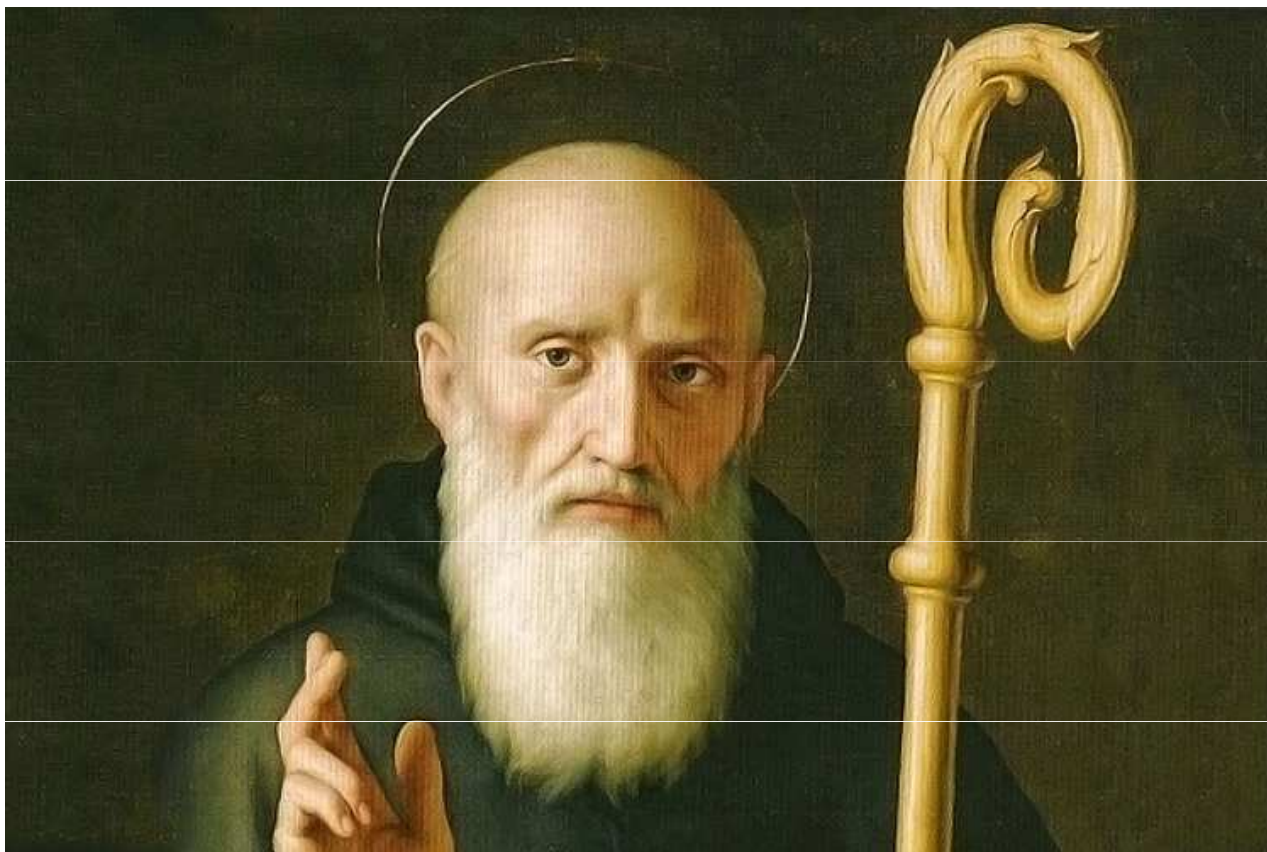
- šíření křesťanství
- oblasti mimo tradiční základny křesťanství
- velmi často mučedníci
- často také zakladatelé klášterů nebo první biskupové
- sv. Patrik, sv. Martin z Tours, sv. Libor, sv. Cyril a Metoděj, sv. Bonifác, sv. Jimram, sv. Vojtěch, ...

Zakladatelé řeholí

- první poustevníci – od 4. století (sv. Antonín Veliký, sv. Pavel Thébický, ...)
- zakladatelé řádů na západě (na východě rozdělení do řádů neexistuje)
- sv. Benedikt z Nursie (6. stol., Itálie) – benediktini
- sv. Bruno (11. stol., Francie) - kartuziáni
- sv. Robert z Molesme (11. stol., Francie) - cisterciáci
- sv. Norbert (12. stol., Německo) – premonstráti
- sv. Dominik (13. stol., Španělsko) – dominikáni
- sv. František z Assisi (13. stol., Itálie) – minorité, františkáni

Vyznavači

- původně lidé, kteří pro víru trpěli, ale nezemřeli mučednickou smrtí
- posun významu – všichni, kteří nezemřeli mučednickou smrtí
- velká rozmanitost (kněží, řádové sestry, pečovatelé o chudinu, cnotní lidé, často panovníci)
- sv. Brigita, sv. Františka Římská, sv. Bernard, sv. Prokop

Bojovníci proti herezím

- již od raného křesťanství
- hereze – menšinový náboženský směr odštěpený od oficiální věrouky
- proti ariánství – sv. Athanasios, sv. Isidor ze Sevilly
- proti katarství – sv. Bernard

Svatí panovníci

- velmi často ti, kteří jako první v dané zemi přijali křest
- spojení dané země s Božím královstvím
- hledání křesťanských kořenů
- někdy i mučedníci (sv. Zikmund, sv. Eduard Mučedník, sv. Václav)
- většinou vyznavači (sv. Eduard Vyznavač, sv. Karel Veliký, sv. Štěpán Uherský, sv. Jindřich, sv. Kunhuta, sv. Olga, ...)

Svatí papežové

- drtivá většina papežů z prvních šesti století byla svatořečena
- do konce pronásledování často mučedníci
- později kanonizováni významní papežové, kteří vykonali pro církev zásadní věci (sv. Řehoř Veliký, sv. Mikuláš I., sv. Lev IX., sv. Silvestr I.)
- nebo také papežové, kteří měli již za života pověst svatosti (Celestýn V.)

Specifické kulty

- úcta k Panně Marii – Matka boží – Bohorodička – postava z Evangelii – obrovská popularita – sv. Bernard
- úcta k svatému Kříži – nástroj umučení – nalezení svatou Helenou ve 4. století – postupně se stal symbolem křesťanství
- úcta k svaté Trojici – božské tajemství – trojjedinost – téma mnohých teologických spisů
- úcta k Božímu tělu – od 13. století – z Itálie – Eucharistie – Kristova božská přítomnost v chlebu a víně

Úkol

- Přečtěte si spis *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* (vložil jsem PDF do studijních materiálů). Zaměřte se na proces a nástroje christianizace. Dále na postoj autora k misi svatých Cyrila a Metoděje na Velké Moravě.

Shrnutí

- po konci pronásledování křesťanů se začaly měnit poměry v církvi
  - církev se etablovala
  - vznik papežského primátu
- uctívání svatých dostalo konkrétní podobu
  - vznikala centra úcty k svatým
- noví světci byli především misionáři a vyznavači
- nová centra – Konstantinopol, později Francká a Karolinská říše